

Aanvraag Regiodeal

Zuid-Hollandse Delta

GEMEENTE
NISSEWAARD

GEMEENTE **Brielle**

Gemeente Westvoorne

gemeente
HELLEVOETSLUIS

gemeente
Hoeksche Waard

gemeente
Goeree-Overflakkee

*Economic Development
Board Hoeksche Waard*

waterschap
**Hollandse
Delta**

De regio waar de deal betrekking op heeft beslaat de gemeenten Brielle, Hellevoetsluis, Hoeksche Waard, Goeree-Overflakkee, Nissewaard en Westvoorne; oftewel: de eilanden Vorne-Putten, Hoeksche Waard en Goeree-Overflakkee.

Regiodeal aangevraagd door:

Gemeente Brielle, Gemeente Goeree-Overflakkee, Gemeente Hellevoetsluis, Gemeente Hoeksche Waard, Gemeente Nissewaard, Gemeente Westvoorne

Met steun van:

Provincie Zuid-Holland, Scholengemeenschap Prins Maurits, RGO (Regionale Scholengemeenschap), STC Group, Federatie Ondernemers Goeree-Overflakkee, Economic Development Board Hoeksche Waard (triple helix), Landschapstafel Haringvliet (triple helix), Stuurgroep SmartWater (triple helix), Waterschap Hollandse Delta, NLDelta (triple helix)

1 ■ Opgave

Een nieuw en innovatief samenwerkingsverband: Zuid-Hollandse Delta

De Zuid-Hollandse Delta is een nieuw en innovatief samenwerkingsverband en bestaat uit 3 eilanden, 6 gemeenten en is strategisch gelegen tussen de havens Rotterdam, in het Noorden, en Antwerpen, in het Zuiden. De gemeenten Brielle, Goeree-Overflakkee, Hellevoetsluis, Hoeksche Waard, Nissewaard en Westvoorne tellen gezamenlijk rond de 300.000 inwoners en hebben een werkzame beroepsbevolking van ca. 150.000 werknemers. De Delta heeft een gezamenlijk BRP van ongeveer 6 miljard euro en de regionale economie blinkt vooral uit op het gebied van agrifood, duurzame industrie, logistiek, handel, toerisme en recreatie. Het gebied wordt gekenmerkt door een landschappelijk karakter vlakbij de stedelijke omgeving. De Natura2000-gebieden Voordelta en Haringvliet bieden unieke getijdennatuur met een rijke biodiversiteit.

Om duurzaam en innovatief te groeien wil de Zuid-Hollandse Delta de economische structuur versterken en het woon- en leefklimaat verbeteren.

Cruciale opgaven:

- We zijn samen sterk in agrifood, toerisme en recreatie, duurzaamheid en innovatie. We zijn in staat om met deze speerpuntsectoren de komende jaren de economie boven-trendmatig te laten groeien en ons vestigingsklimaat te versterken. In de Zuid-Hollandse Delta is er echter een continu samengaan van natuur en bebouwde omgeving en bedrijvigheid. Dit vraagt steeds een zorgvuldige afweging tussen economie en ecologie, zeker als het gaat om het realiseren van de landelijke duurzaamheidsambitie. De uitdaging is om economische groei, duurzaamheid en ecologie hand in hand te laten gaan en een kwaliteitsimpuls te geven. Het versterken van de innovatie op dit vlak is hiervoor de sleutel.
- We willen onze brede welvaart versterken en bestaande voorzieningen behouden. We zien echter een daling van de potentiële beroepsbevolking tussen 2017 en 2025 met 6% (de potentiële beroepsbevolking neemt in Zuid-Holland toe met 7%), als gevolg van ontgroening (9% afname tussen 2017 en 2025) en vergrijzing (26% toename tussen 2017 en 2025). We verwachten zodoende in 2025 ca. 20.000 nieuwe werknemers nodig te hebben, voornamelijk vervangingsvraag. Tegelijk vertrekken dagelijks ca. 56.000 mensen uit de regio om elders te werken en kunnen onvoldoende talenten in de regio nog de weg naar de regionale arbeidsmarkt vinden.
- De regio bruist van de innovatieve ondernemers en initiatieven. Het is dus van belang om samen met ondernemers, overheid en onderwijs de schouders onder deze opgaven te zetten en slim samen te werken. De bestuurlijke samenwerking is in de Zuid-Hollandse Delta echter niet vanzelfsprekend. Nu worden de opgaven te versnipperd aangepakt en vindt innovatie vooral op lokale schaal plaats. Hier ligt een belangrijke 'stille reserve' van de

regio. Met een slimme governance kan deze stille reserve worden aangetapt. De Regiodeal is een eerste aanzet om dit te realiseren.

Kansen verzilveren door meer massa te maken en innovatie te versnellen:

Om de opgaven het hoofd te bieden en kansen te verzilveren slaat de regio de handen ineen. Zo versterken we de economische structuur en bevorderen we de brede welvaart. Dit doen we door inzet op verschillende fronten. We schalen op waar we al goed in zijn als eilanden, zijn daardoor efficiënter en leren sneller dan wanneer het 'ieder voor zich' is. De Zuid-Hollandse Delta wil een duurzame koploper worden in Nederland, waar ruimte is voor innovatieve oplossingen, nieuwe ontwikkelingen en vitale bedrijvigheid. We zetten in op een samenhangend pakket van maatregelen waarbij economische groei telkens op een innovatieve wijze wordt verbonden met duurzaamheid, behoud ecologische waarden en leefbaarheid. Dus bevorderen van toerisme, maar tegelijk ook inzetten op versterking van de ecologische waarden in kwetsbare natuur. Behoud van werkgelegenheid en bedrijvigheid, maar wel met transitie naar duurzame mobiliteit. Daarin zit ook de balans en de samenhang in het pakket. Op die manier blijft onze regio vitaal. De Regiodeal is een eerste majeure impuls in het bereiken van onze ambitie met het volgende samenhangende maatregelenpakket (multi-aanpak)

- Duurzaamheid: opschalen en doorontwikkelen van waterstofprojecten en campus alternatieve energie, geothermietoepassingen, diverse innovatieve toepassingen om de grondstofketens te sluiten.
- Agrifood: opschalen en doorontwikkelen regeneratieve landbouw, groene cirkels, vergroten waterbergend vermogen bodem en verbeteren kwaliteit bodem, CO₂ afvang, korte ketens en een netwerk van foodlabs.
- Landschap en toerisme: opschalen recreatieve impuls Haringvliet en Voordelta, blijven investeringen in beleefbare natuur, het voorkomen van ondermijning, bereikbaarheid en moderne toeristische accommodaties.
- Onderwijs arbeidsmarkt: doorontwikkelen beroepscampussen tot een dekkend netwerk voor opleidingen in de stuwende sectoren voor MBO-opleidingen, om-, her- en bijscholingstrajecten, doorontwikkelen werkbedrijven tot een netwerk van mobiliteitscentra met onder andere een online vacaturebank.

Onze inspanningen hebben een duurzame impact:

De gezamenlijke inspanningen moeten leiden tot een duurzame impact op de regio, op economisch, ecologisch en sociaal-maatschappelijk vlak. We streven naar een toename van de economische vitaliteit (o.a. boven-trendmatige groei BRP, extra banen (gegeven de trendmatige daling van de werkgelegenheid en de verwachte daling van de potentiële beroepsbevolking een trendbreuk), hoger beroepsniveau van de beroepsbevolking, lagere werkloosheid). Daarnaast staan de leefbaarheid van de regio en de brede welvaart centraal (o.a. beter woon- en vestigingsklimaat, hogere leefbaarheid, CO₂-neutraliteit, toename biodiversiteit). Dit heeft ook impact buiten de regio: hoogwaardig aanbod recreatie en toerisme, voedselvoorziening Randstad (korte ketens), professionele beroepsbevolking, slagvaardige bovenregionale samenwerking. De regio is belangrijk voor Zuid-Holland vanwege de woon-, recreatie- en toeleveringsfunctie naar de MRDH-regio en door de innovaties die zorgen voor de uitvoering

van provinciaal en regionaal beleid zoals de Regionale Energiestrategie (RES) en de zorg voor landschap en natuur. Daarnaast bezit de regio binnen Nederland, Europa en zelfs wereldwijd een unieke positie binnen de klimaatverandering door de ligging aan zee en in de watersystemen van de rivieren Rijn en Maas. Dit versterkt de noodzaak tot de beschikking over een toekomstbestendig en duurzaam watersysteem dat bestand is tegen de stijging van de zeespiegel en zorgt voor het behoud van de delta op ecologisch, sociaal en economisch vlak. De aandacht en investeringen die de afgelopen jaren zijn gegeven aan het stedelijk gebied in Zuid-Holland vragen om een vervolg, juist in de landelijke gebieden: zonder vitaal Randland waar wordt gewoond, gerecreëerd en geïnnoveerd, bereikt de Randstad al snel een grens.

Dit realiseren we in duurzame samenwerking:

We gaan als gemeenten een unieke samenwerking aan in een regio die bestuurlijk de afgelopen jaren volop in beweging is geweest en waar samenwerking niet vanzelf gaat. We zullen voor het realiseren van deze ambities een efficiënte programma-organisatie inrichten voor de Zuid-Hollandse Delta. De organisatie wordt ondersteunend aan onze doelen (pragmatisch en decentraal waar het kan) en specifiek ingericht voor het realiseren van onze ambities. Een bestuurlijke regiegroep en een coördinerende programmagroep vormen hierin het hart en zij krijgen het mandaat van alle triple helix partners om het programma uit te (laten) voeren. De inspanningen en resultaten zullen we evalueren en bijsturen. We zien deze programma-organisatie als opmaat tot langdurige bestuurlijke samenwerking in de Zuid-Hollandse Delta.

Met een duurzaam bod aan het Rijk:

Het programma Regiodeal Zuid Hollandse Delta is een bod van de regiopartijen om de economische structuur en brede welvaart in de regio te versterken. Het sluit naadloos aan op de ambities van het kabinet voor economische structuurversterking, het klimaatakkoord, de kringlooplandbouw, de versterking van het techniekonderwijs, een leven lang ontwikkelen, de leefbaarheid in gebieden met bevolkingstransitie en vitaliteit/veiligheid van duurzaam toerismebevolkingstransitie. We gaan met de Regiodeal Zuid Hollandse Delta bijna 70 miljoen euro investeren en vragen hierbij 21 miljoen euro van het Rijk. Onze inzet sluit aan bij EU- (KRW, GLB, EIC, CIP,...) en Rijksbeleid (nieuw landbouwbeleid, stikstofaanpak, Deltaprogramma,...). Samen met het Rijk en onze partners willen we een brede coalitie vormen om economische vitaliteit en optimale klimaatadaptatie met elkaar te verbinden.

2. Doel en ambitie

De regio slaat de handen ineen om duurzaam en innovatief te groeien:

De Zuid-Hollandse Delta is een uniek gebied met sterke en innovatieve economische sectoren en een bijzondere natuur die duurzaam en innovatief wil groeien. We zetten daarom in op zowel economische als ecologische verbeteringen in de regio. Alleen op die manier houden we als regio een duurzaam toekomstperspectief.

Deze gebalanceerde inzet zal economisch erg lonen omdat we ons richten op de sectoren waar we het meeste resultaat van verwachten, namelijk de sectoren: agrifood, duurzame techniek en toerisme en recreatie. Zo wordt een vliegwiel op gang gebracht voor de gehele economie. Door daarnaast in te zetten op arbeidsmarktmaatregelen in deze sectoren zorgen we dat de arbeidsvraag opgevangen kan worden met arbeidskrachten uit de regio. En dat niet alleen, door gerichte investeringen in scholing kan de economie meer dan trendmatig groeien: de arbeidsproductiviteit stijgt doordat de opleiding van werknemers goed aansluit bij het werk dat ze doen en hen goed heeft voorbereid op innovaties in hun sector. Verdere stijging van toegevoegde waarde per werknemer wordt gerealiseerd doordat cross-overs tussen sectoren worden gerealiseerd (bijvoorbeeld tussen maakindustrie en agribusiness), doordat het contact tussen kennisinstellingen en ondernemers structureel wordt versterkt (in de beroepscampussen) en doordat innovaties beter vermarkt worden. Door tevens te investeren in de natuur en het landschap zorgen we voor een goed woon- en leefklimaat, dat meer werknemers en bewoners trekt. Zo blijft de regio zijn belangrijke woon-, recreatie- en toeleveringsfunctie voor de Randstad vervullen.

We hebben als doelen:

- Een energieneutrale Delta in 2040: we wekken net zoveel duurzame energie op als we in totaal gebruiken. Dit bereiken we door het toepassen van innovaties op het gebied van duurzame energie en circulaire economie.
- Een gezonde, toekomstgerichte, circulaire agrifoodsector die in 2030 internationaal koploper is in het gebruik van innovatieve technieken en werkwijzen: in de sector is het bodembeheer duurzaam en gezond, worden regionale producten van de Zuid-Hollandse Delta vooral regionaal verkocht en worden kennis en ervaringen op het gebied van agrifood met elkaar gedeeld. Nieuwe verdienmodellen voor de agrarische sector (onder druk stikstof, bedrijfsopvolging,...) worden gefaciliteerd. We realiseren reductie van fosfor- en stikstofoverschot en een positieve bijdrage aan het verminderen van CO₂-emissies.
- De omgeving van het Haringvliet en de Voordelta wordt een natuur-, beleef- en recreatiegebied waarin natuur en recreatie elkaar versterken. Hierdoor neemt de biodiversiteit toe.
- Voldoende gekwalificeerde arbeidskrachten om aan de toenemende (vervangings)vraag naar arbeid te kunnen voldoen in de sectoren innovatieve techniek, agribusiness en

toerisme en recreatie: in 2025 gaat het om circa 1.850 nieuwe werknemers die voor deze sectoren moeten zijn opgeleid.

- Aansprekende opleidingen voor innovatieve techniek, agribusiness en toerisme en recreatie voor de werknemers van de toekomst. Dit realiseren we met doorlopende leerlijnen gericht op MBO niveau 4 en HBO/WO niveau (associate degrees) in samenwerking met het regionale bedrijfsleven.

Onze ambitie is om in 2030 de volgende streefwaarden te bereiken (indicatief):

Waarde	Streefwaarde 2025	Streefwaarde 2030
BRP*	€ 7,2 miljard (stijging van 19% tov 2017)	€ 7,7 miljard (stijging van 28% tov 2017)
Werknemers*	+10.000 nieuwe werknemers tov 2017	+20.000 nieuwe werknemers tov 2017
Besteedbaar inkomen	Besteedbaar inkomen neemt meer dan het landelijk gemiddelde toe	Besteedbaar inkomen neemt meer dan het landelijk gemiddelde toe tot 2030
Beroepsniveau	Beroepsniveau ontwikkelt zich richting het provinciaal gemiddelde (niveau 1-2 -4%, niveau 3 -3%, beroepsniveau 4 +7%)	Beroepsniveau komt op het provinciaal gemiddelde te liggen (niveau 1-2 -4%, niveau 3 -3%, beroepsniveau 4 +7%)
Opleidingsniveau	Vershil aandeel bevolking met hoger opleidingsniveau tussen regio en provincie is verlaagd (11% verschil in 2018)	Vershil aandeel bevolking met hoger opleidingsniveau tussen regio en provincie is gehalveerd (11% verschil in 2018; naar 5% verschil)
Arbeidsparticipatie	(netto) arbeidsparticipatie is gestegen	(netto) arbeidsparticipatie is gestegen naar 70%
Werkloosheid	Gemiddelde werkloosheid als aandeel van de potentiële beroepsbevolking is met 5% gedaald (van 4,7% tussen 2007 en 2017 naar 4,2% tussen 2020 en 2030)	Gemiddelde werkloosheid als aandeel van de potentiële beroepsbevolking is met 10% gedaald (van 4,7% tussen 2007 en 2017 naar 4,2% tussen 2020 en 2030)
Uitgaande arbeidspendel	De uitgaande arbeidspendel is gedaald met 1% (800)	De uitgaande arbeidspendel is gedaald met 2% (1.600)
WOZ-waarde	De gemiddelde WOZ-waarde in de regio ligt maximaal 4,5% onder het Nederlands gemiddelde (in 2017 5%)	De gemiddelde WOZ-waarde in de regio ligt maximaal 4% onder het Nederlands gemiddelde (in 2017 5%)
Gezonde levensverwachting	De gezonde levensverwachting ontwikkelt zich positief	De gezonde levensverwachting ontwikkelt zich positief
Verwarming bestaande bouw	5% van alle bestaande gebouwen in de Delta wordt met groene waterstof verwarmd	10% van alle bestaande gebouwen in de Delta wordt met groene waterstof verwarmd

* Deze Regiodeal brengt een vliegwiel voor de hele economie op gang, waardoor de vervangingsvraag kan worden opgelost.

Verbruik grondstoffen	Minstens 25% minder grondstoffen worden verbruikt in het regionale bedrijfsleven	Minstens 50% minder grondstoffen worden verbruikt in het regionale bedrijfsleven
Gebruik insecticiden	Gebruik insecticiden is gereduceerd	Gebruik insecticiden is significant gereduceerd
Gebruik meststoffen	Gebruik meststoffen is gereduceerd	Gebruik meststoffen is significant gereduceerd
Kunstmest	5% is vervangen met Bokashi	10% is vervangen met Bokashi
Gemiddelde verblijfsduur toeristen	Gemiddelde verblijfsduur toeristen is met 10% verlengd	Gemiddelde verblijfsduur toeristen is met 20% verlengd
Toeristen voor natuur	Aandeel toeristen dat specifiek voor de natuur komt is met 5% verhoogd	Aandeel toeristen dat specifiek voor de natuur komt is met 10% verhoogd
Uitgaven toeristen	Uitgaven door toeristen zijn met 10% gestegen	Uitgaven door toeristen zijn met 20% gestegen
Toeristisch seizoen	Toeristisch seizoen is verlengd, in voor- en naseizoen zijn boekingen gestegen met 15%	Toeristisch seizoen is verlengd, in voor- en naseizoen zijn boekingen gestegen met 25%
Toegevoegde waarde toeristische sector	Toegevoegde waarde / omzet in de toeristische sector is met 10% toegenomen	Toegevoegde waarde / omzet in de toeristische sector is met 20% toegenomen

Per project zijn telkens de concrete resultaten benoemd. Het merendeel van de resultaten behalen wij t/m 2022. Een aantal maatregelen betreffen diepte-investeringen die ook na 2022 hun beslag zullen krijgen:

Programmalijn	Concrete resultaten
Duurzaamheid	
Waterstofregio: diverse toepassingen	<ul style="list-style-type: none"> • 4 tankstations (in ontwikkeling) • gedeelde kennis over de haalbaarheid van verwarming door waterstof • 3 gestarte pilots op boerenbedrijven • kennismakelaar
Zuid-Hollandse Delta circulair: op weg naar gesloten grondstofketens	<ul style="list-style-type: none"> • 30 kringloopketens van organische reststromen • 1 pilotbedrijf dat volledig circulair en CO₂-neutraal • 5 bedrijven die een Groene Cirkel starten • doorontwikkeling van tenminste 3 milieustraten naar circulaire ambachtscentra • realisatie van 3 locaties voor drijvende zonnepanelen
Agrifood	

Bodem: kwaliteit, capillaire werking, afvang CO2, verdienmodellen	<ul style="list-style-type: none"> • per eiland één pilot regeneratieve landbouw • het uitvoeren van een CO2 scan • toepassing van druppelirrigatie bij drie landbouwbedrijven per eiland • 3 tests met robotisering • regionale uitrol van de pilot 'akkerranden' • de toepassing van precisiebemesting op 3 percelen • 1 regionaal pilotproject Bokashi • oprichting van een regionaal transitiefonds kringlooplandbouw
Korte ketens	<ul style="list-style-type: none"> • 1 regionale korte keten waarbinnen een samenwerkingsverband wordt opgericht met ketenpartijen • 1 gezamenlijk label en de verkoop van regionale producten
Netwerk foodlabs	<ul style="list-style-type: none"> • een samenhangend regionaal netwerk van 3 Foodlabs
Landschap en Toerisme	
Verbinden recreatie en toerisme rondom Haringvliet	<ul style="list-style-type: none"> • projecten rond natuurinclusieve en recreatieve ontwikkelingen • projecten rond het Haringvliet om de natuur bekender, toegankelijker en robuuster maken • 1 innovatieve en circulaire verbindingroute van de stad naar de Delta • 1 marketingcampagne over de zes recreatieve parels ter introductie van het recreatieve beeld van de regio
Natuur en beleving Noordzeekustzone	<ul style="list-style-type: none"> • opstellen van 1 onderzoeksprogramma voor de doorontwikkeling van de Noordzeekustzone • opstellen van 1 investeringsfonds Voordelta • 1 informatiecentrum over de natuur in de Voordelta
Herstructurering verouderde recreatieterreinen/campings	<ul style="list-style-type: none"> • opzetten en inrichten van 1 herstructureringsfonds met ten minste 10% private investeringen • uitwerken van 8 ideeën tot businessplannen • doorontwikkelen van 3 jachthavens tot veelzijdige watercentra
Arbeidsmarkt	
Netwerk campussen: aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt	<ul style="list-style-type: none"> • 1 netwerk van (beroeps-)campussen in de Zuid-Hollandse Delta • 1 nieuwe opleiding 'alternatieve energie' • 3 doorlopende leerlijnen incl. praktijkfaciliteiten bij bedrijven, • 100 om-, her-, en bijscholingstrajecten in drie sectoren • diverse activiteiten voor leerlingen (vo) en studenten (mbo) met het bedrijfsleven

Naar een mobiliteitscentrum (netwerk werkbedrijven)	<ul style="list-style-type: none"> • opzetten stabiele netwerkstructuur van gemeentelijke werkbedrijven • 280 extra integratietrajecten (30% van de opgave in de drie sectoren) • 1 pilot werkbedrijf als dagbestedingsmogelijkheid • 1 online regionale vacaturebank
Organisatie	
Governance	<ul style="list-style-type: none"> • 1 efficiënte programma- met een monitorings- en verantwoordingsstructuur
Marketing	<ul style="list-style-type: none"> • 1 acquisitiestrategie en programma voor de sector (duurzame) agrifood • 1 marketingprogramma voor de regio Zuid-Hollandse Delta • 10 nieuwe bedrijven per jaar aangetrokken

3 ■ Voorgestelde aanpak

We schalen op waar we al goed in zijn in de regio, door kennis te delen en efficiënt samen te werken en innovaties te versnellen. Dit doen we langs 5 programmaliijnen met 12 projecten die inzetten op innovatie en ondernemerschap, arbeidsmarkt en organisatie. Per project zijn telkens de concrete resultaten benoemd. Het merendeel van de resultaten behalen wij t/m 2022. Een aantal maatregelen betreffen diepte-investeringen die ook na 2022 hun beslag zullen krijgen.

1. Duurzaamheid

a. *Waterstofregio: diverse toepassingen*

Resultaten: minimaal 4 waterstoftankstations (in ontwikkeling), gedeelde kennis over de haalbaarheid van verwarming door waterstof, 3 gestarte pilots op boerenbedrijven op GO en HW die zelfvoorzienend zijn via (mobiele) zonnecellen en waterstof en een kennismakelaar die innovatie en kennis deelt, makelt en schakelt en zo de innovatie versnelt. Verwacht wordt dat met deze start in 2030 10% van alle bestaande gebouwen in de Delta met groene waterstof verwarmd kan worden. Tevens werken de 3 eilanden samen aan een (netwerk van) beroepscampus(en) op het gebied van o.a. energietransitie.

Aansluiting rijksbeleid: Klimaatakkoord, waterstof

b. *Zuid-Hollandse Delta circulair: op weg naar gesloten grondstofketens*

Resultaten: 30 kringloopketens van organische reststromen, 1 pilotbedrijf dat volledig circulair en CO₂-neutraal is, 5 bedrijven die een Groene Cirkel starten, de doorontwikkeling van tenminste 3 milieustraten naar circulaire ambachtscentra en de realisatie van 3 locaties voor drijvende zonnepanelen. Met deze maatregelen wordt in 2030 minstens 50% minder grondstoffen verbruikt in de Delta.

Aansluiting rijksbeleid: Klimaatakkoord, Landbouwvisie 'Waardevol en Verbonden'

2. Agrifood

a. *Bodem: kwaliteit, capillaire werking, afvang CO₂, verdienmodellen*

Resultaten: per eiland één pilot regeneratieve landbouw en uitvoering van een CO₂ scan, de toepassing van druppelirrigatie bij 9 landbouwbedrijven, 3 tests met robotisering, de regionale uitrol van de pilot 'akkerranden', de toepassing van precisiebemesting op 3 percelen, één regionaal pilotproject Bokashi en de oprichting van een regionaal transitiefonds kringlooplandbouw. De regio wil in 2030 voor Nederland aanjager zijn op het gebied van duurzaam bodembeheer in de landbouw, het gebruik van insecticiden en de hoeveelheid meststoffen significant verminderen en 10% van de kunstmest vervangen met Bokashi. Dit biedt nieuwe verdienmodellen voor agrariërs.

Aansluiting rijksbeleid: Landbouwvisie 'Waardevol en Verbonden', Nationale Proeftuin Precisielandbouw, Kaderrichtlijn Water

b. Korte ketens

Resultaten: één regionale korte keten waarbinnen een samenwerkingsverband wordt opgericht met ketenpartijen, één gezamenlijk label en de verkoop van regionale producten binnen een straal van 50 km rondom de Zuid-Hollandse Delta. In 2030 staan korte ketens centraal in de voedselproductie voor de regio Zuid-Holland-Zuid/Rijnmond.

Aansluiting rijksbeleid: Taskforce Korte Ketens, Landbouwvisie 'Waardevol en Verbonden'

c. Netwerk foodlabs

Resultaten: een samenhangend regionaal netwerk van 3 Foodlabs die elkaar aanvullen en de hele regio mee laten profiteren van de onderlinge kennis- en ervaringsuitwisseling. Met deze maatregelen ontwikkelt de regio zich door naar een regionaal kenniscluster en innovatieve topregio op het gebied van agrifood.

Aansluiting rijksbeleid: Kennis- en innovatieagenda topsectoren A&F en T&U

3. Landschap en toerisme

a. Verbinden recreatie en toerisme rondom Haringvliet

Resultaten: projecten rond natuurinclusieve en recreatieve ontwikkelingen, projecten rond het Haringvliet om de natuur bekender, toegankelijker en robuuster maken, een innovatieve en circulaire verbindingroute van de stad naar de Delta en een marketingcampagne over de 6 recreatieve parels ter introductie van het recreatieve beeld van de regio. Hiervoor worden de toegangswegen via het water uitgebreid en geoptimaliseerd. We zorgen voor een versterking en verdere ontwikkeling van het NLDelta gebied. De maatregelen doelen in 2030 op een toename van de gemiddelde verblijfsduur in de regio met 20%, een verhoging van het aandeel natuurtoeristen met 10% en stijging van de uitgaven per toerist met 20%.

Aansluiting rijksbeleid: Actieagenda Perspectief 2030, Erfgoed Telt

b. Natuur en beleving Noordzeekustzone

Resultaten: het opstellen van een onderzoeksprogramma voor de doorontwikkeling van de Noordzeekustzone met aandacht voor de verzanding in het gebied en het opstellen van een investeringsfonds Voordelta. Het realiseren van een informatiecentrum over de natuur in de Voordelta. In 2030 is de Voordelta een vitaal natuur-,beleef- en recreatiegebied waar het gehele jaar recreatie plaatsvindt en ondernemerschap ruimte heeft voor ontwikkeling van de Noordzeekustzone met bijzondere aandacht voor duurzame energie, natuur en milieu.

Aansluiting rijksbeleid: Nederland Natuurpositief, Deltaprogramma

c. Herstructurering verouderde recreatieterreinen/campings

Resultaten: het opzetten van een herstructureringsfonds met ten minste 10% private investeringen, het uitwerken van 8 ideeën tot businessplannen over een toekomstgerichte

invulling van de recreatieterreinen, het doorontwikkelen van 3 jachthavens tot veelzijdige watercentra, en een actieve aanpak van ondermijning in de sector. We zetten in op preventie van ondermijning door o.a. de uitrol van een KVO voor recreatieterreinen en jachthavens, training van personeel en het voorkomen van een waterbedeffect door een regionale aanpak. In 2030 zijn de 6 belangrijkste jachthavens in de Zuid-Hollandse Delta als bruisende recreatiecentra gerealiseerd, is 50% van de recreatieterreinen en campings gerevitaliseerd, is ondermijning voorkomen en is het investeringsfonds verder gevuld om tot 2040 alle recreatieterreinen in de regio te herstructureren.

Aansluiting rijksbeleid: Actieagenda vakantieparken, Actieagenda Perspectief 2030, Deltaprogramma

4. Arbeidsmarkt

a. Netwerk campussen: aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt

Resultaten: een netwerk van (beroeps-)campussen in de Zuid-Hollandse Delta dat dient als regionaal dekkend aanbod voor agrifood, circulaire energie en hospitality, een nieuwe opleiding 'alternatieve energie', 3 doorlopende leerlijnen incl. praktijkfaciliteiten bij bedrijven, 100 om-, her-, en bijscholingstrajecten in 3 sectoren en diverse activiteiten voor leerlingen (vo) en studenten (mbo) met het bedrijfsleven. In 2030 zorgen deze maatregelen voor passend, toekomstgericht beroepsonderwijs in de Delta, wendbaar vakmanschap (leven lang ontwikkelen), een verhoogd ambitieniveau bij leerlingen, ouders en leerkrachten en een beter perspectief voor jongeren voor een baan in de regio.

Aansluiting rijksbeleid: Ruimte in de regio, Leven lang ontwikkelen, Regionaal Investeringsfonds mbo, Techniekpact

b. Naar een mobiliteitscentrum (netwerk werkbedrijven)

Resultaten: het opzetten van een stabiele netwerkstructuur van gemeentelijke werkbedrijven om te komen tot één centrum voor regionale arbeidsbemiddeling, 280 extra integratietrajecten (30% van de opgave), pilot werkbedrijf als dagbestedingsmogelijkheid en het ontwikkelen van een online regionale vacaturebank. In 2030 zullen de maatregelen leiden tot een verhoging van de (netto) arbeidsparticipatie naar 70% (t.o.v. 68% heden).

Aansluiting rijksbeleid: Participatiewet

5. Organisatie

a. Governance

We realiseren een programma met een monitorings- en verantwoordingsstructuur. Deze wordt verder toegelicht bij vraag 'governance'.

Aansluiting rijksbeleid: Integraal bestuursprogramma

b. Marketing

Resultaten: samenwerking tussen de verschillende marketingorganisaties om de ambitie gezamenlijk uit te voeren en te zorgen voor kruisbestuiving, en het aantrekken van 10 nieuwe bedrijven per jaar. Met deze maatregelen wordt in 2030 een toename van de toegevoegde waarde/omzet van 20% in de toeristische sector gerealiseerd en vestigen starters, jonge huishoudens en bedrijven van buiten de regio zich in de Zuid-Hollandse Delta dankzij het gunstige woon-, werk-, leef-, en vestigingsklimaat. Er wordt gewerkt aan het doorontwikkelen van de marketing van de Zuid-Hollandse Delta, waarbij wordt ingezet op verbindingen tussen de bestaande parels (toeristische trekpleisters).

Aansluiting rijksbeleid: Actieagenda Perspectief 2030

Integrale aanpak: een pakket vol cross-overs

Op alle thema's hebben wij uitgewerkte businesscases (die we graag ter beschikking stellen). De integraliteit van dit programma blijkt uit het feit dat de projecten en maatregelen op elkaar ingrijpen. Geen enkel project kan op zichzelf staand succesvol gerealiseerd worden. Zo kan innovatie in de landbouw niet plaatsvinden als er geen goedgeschoold personeel beschikbaar is en hebben toegepaste beroepsopleidingen voor hospitality pas zin als de sector zelf modern en gezond is. Kortom, de winst zit vooral in de integrale aanpak om resultaten en maatschappelijke effecten te behalen.

4 ■ Doelgroep

De Regiodeal is gericht op een structuurversterking die impact heeft op de hele regio en de hele bevolking in de regio. De Regiodeal is gericht op een verbetering voor het bedrijfsleven, het onderwijs en de bewoners in de regio.

Per programmalijn specificeren we de beoogde doelgroepen en lichten we hun betrokkenheid toe.

Het regionale bedrijfsleven, regionaal onderwijs (vo en mbo) en regionale bewoners merken het verschil van de Regiodeal. Een groep van 28 partners uit de 30's wil al bijdragen aan de realisatie van de maatregelen.

Programmalijn 1: Duurzaamheid

Regionale bedrijfsleven: zij ontwikkelen en profiteren van innovatieve oplossingen voor de toepassing en opslag van waterstof, andere duurzame energie en het reduceren van afval.

Regionale onderwijs (vo en mbo): zij krijgen concrete invulling van hun opleidingen gericht op duurzame technieken.

Bewoners uit de regio: zij gebruiken fors minder fossiele brandstoffen en meer duurzame energiebronnen. Daarnaast kunnen zij de extra banen die ontstaan op hoger beroepsniveau invullen.

De beoogde maatregelen onder deze programmalijn zijn besproken met onderwijs en bedrijfsleven en kunnen rekenen op een positieve insteek om bij te dragen aan de realisatie van de maatregelen. Het gaat om: Greenpoint Group, Proton Ventures, coöperatie Deltawind, Stedin, Deltalinqs, Dogterom Flower Bulbs, beroepscampus Middelharnis, STC Group, Delphy

Programmalijn 2: Agrifood

Agrarische ondernemers: zij krijgen toekomstperspectief voor hun bedrijf, namelijk om deze duurzaam, circulair en financieel gezond in stand te houden, ook in de verdere toekomst.

Regionaal onderwijs (voornamelijk mbo): de opleidingen rond agri en food maken deel uit van een kenniscluster agrifood en delen daarin kennis en kunde, onderling en met het bedrijfsleven. Hierdoor zijn de opleidingen rond agri en food up to date en toekomstbestendig.

Bewoners: binnen en buiten de regio wordt geprofiteerd van een gezonde landbouwsector waarvan zij de streekproducten kunnen kopen die met minder kunstmest en pesticiden zijn verbouwd.

De beoogde maatregelen onder deze programmalijn zijn besproken met onderwijs en bedrijfsleven en kunnen rekenen op een positieve insteek om bij te dragen aan de realisatie van de maatregelen. Het gaat om: LTO, EiBaar, De Proefschoor, Doelwyck BV, Rechtstreef, Drechtstadsboer, Akkerbouw Innovatiecentrum Dirksland, Food Innovation Academy Vlaardingen, Rabobank Het Haringvliet.

Programmalijn 3: Landschap en toerisme

Bedrijven in de toeristische sector: zij zullen een grotere bedrijvigheid en dus meer opbrengsten in de sector ervaren doordat de natuur nog beter beleefbaar wordt. Door betere randvoorwaarden, inzet en kennis van ondermijning wordt overlast voorkomen. Met de maatregelen realiseren de bedrijven een vitaliteitsimpuls en wordt de sector modern en gezond.

Bewoners, recreanten en toeristen: bezoekers van buiten de regio hebben een uniek recreatiegebied dat goed toegankelijk en modern is. Bewoners in de regio genieten ook van de goed onderhouden en toegankelijke natuur.

De beoogde maatregelen onder deze programmalijn zijn besproken met maatschappelijke partners en bedrijfsleven en kunnen rekenen op een positieve insteek om bij te dragen aan de realisatie van de maatregelen. Het gaat om: Landschapstafel Haringvliet¹ (Recreatieschap Voorne Putten, Provincie Zuid-Holland, Waterschap Zuid-Hollandse Delta, NLDelta, Rijkswaterstaat, Gemeenten Zuid-Hollandse Delta, ARK Natuurontwikkeling, Natuurmonumenten, Sportvisserij Nederland, Staatsbosbeheer, Vogelbescherming Nederland, Wereld Natuur Fonds, Op Voorne-Putten, IVN, Hoekschevaards Landschap, Recron) Eilandmarketing Goeree-Overflakkee, NLDelta, recreatieschap Voorne-Putten, VVV Hoeksche Waard, VVV/Eilandmarketing Goeree-Overflakkee, VEERO en Waterschap Hollandse Delta.

Programmalijn 4: Arbeidsmarkt

Regionale bedrijfsleven: bedrijven in met name de sectoren agribusiness, duurzame techniek en toerisme zullen goed geschoold personeel krijgen vanuit het regionale MBO, en de huidige werknemers krijgen een breed aanbod om bijgeschoold te worden op de meest moderne technieken en duurzame toepassingen. Hierdoor gaat het verdienvermogen van het bedrijfsleven omhoog.

Regionaal onderwijs (vo en mbo): de opleidingen rond agri, food, duurzame techniek en toerisme krijgen een concrete invulling die nauw aansluit bij en samenwerkt met het regionale bedrijfsleven. Er wordt geprofiteerd van elkaars kennis en kunde. Het mbo kan een breed om-, her- en bijscholingsaanbod realiseren en krijgt daarmee een extra inkomstenbron. Dit zorgt ervoor dat de opleidingen beter aansluiten bij de praktijk. Hierdoor wordt studenten een duidelijk arbeidsmarktperspectief geboden.

¹ Recreatieschap Voorne Putten, Provincie Zuid-Holland, Waterschap Zuid-Hollandse Delta, NLDelta, Rijkswaterstaat, Gemeenten Zuid-Hollandse Delta, ARK Natuurontwikkeling, Natuurmonumenten, Sportvisserij Nederland, Staatsbosbeheer, Vogelbescherming Nederland, Wereld Natuur Fonds, Op Voorne-Putten, IVN, Hoekschevaards Landschap, Recron

Bewoners: de bewoners zullen wendbaar en breed inzetbaar zijn en daardoor minder snel werkloos raken. Daarnaast wordt de kans groter dat ze met hun opleiding aan de slag kunnen in de eigen regio. Bewoners met een afstand tot de arbeidsmarkt krijgen meer kansen om wel aan het werk te gaan, omdat hun vraag transparanter in beeld wordt gebracht en het aanbod van bedrijven niet beperkt is tot hun eigen gemeente of eiland.

De beoogde maatregelen onder deze programmalijn zijn besproken met onderwijs en bedrijfsleven en kunnen rekenen op een positieve insteek om bij te dragen aan de realisatie van de maatregelen. Het gaat om: beroeps-campus Goeree-Overflakkee, STC Group, SOB Hoeksche Waard, sociale werkbedrijven op de 3 eilanden en Deltalinqs.

5 ■ Inzet

De Regiodeal is de gezamenlijke verantwoordelijkheid van onderwijs, ondernemers en overheid. Daarom zetten de 3O's zich gezamenlijk in voor het voorgestelde programma.

De programmapartners vormen samen een uitvoeringsorganisatie (zie hoofdstuk 8) waarin zij zich inzetten voor de sturing van de uitvoering, het aanjagen van nieuwe initiatieven, het trekken van projecten, delen van kennis en kunde en experimenteerruimte:

- De sturing van de uitvoering van de Regiodeal: er is continu zicht op de voortgang van de uitvoering en daar waar nodig worden maatregelen genomen om de doelen van de projecten alsnog te halen.
- Het aanjagen van nieuwe initiatieven in de gedefinieerde stuwende sectoren en het verder brengen ervan: als er nieuwe ideeën ontstaan die bijdragen aan het uiteindelijke doel worden deze in samenhang met het bestaande programma verder gebracht.
- Het trekken van de projecten: elk project zal een trekkende/sturende partij kennen die verantwoordelijk is om een vitale uitvoeringscoalitie om zich heen te verzamelen. De programmapartners zullen van een deel van de projecten deze trekker zijn, deels zal dit een projectpartner zijn.
- Het delen van kennis en kunde: de programmapartners uit de 3O's delen wat zij weten over wat er in de regio gebeurt en houden elkaar op de hoogte van de ontwikkelingen in hun netwerk. Op het project- en uitvoeringsniveau wordt kennis en kunde gedeeld over innovatie(ve toepassingen), lesmethoden en subsidiemogelijkheden. De partijen werken intensief samen wat resulteert in positieve cross-over effecten, mogelijkheden om faciliteiten te delen en opleidingen op locatie te faciliteren.
- Het creëren van experimenteerruimte: gemeenten en provincie bieden waar nodig ruimte in hun regelgeving om bedrijven en onderwijs te laten experimenteren en te leren.

De regio vraagt inzet van het Rijk in experimenteerruimte, delen van kennis en kunde en het leggen van verbindingen:

- Het creëren van experimenteerruimte: voor een aantal projecten is het nodig om meer regelruimte te krijgen dan wet- en regelgeving nu toelaat. Te denken valt aan het oprichten van een nieuwe onderwijsrichting. We vragen het Rijk met ons mee te denken voor welke projecten dit geldt en waar nodig deze extra ruimte te creëren.
- Delen van kennis en kunde: naast kennis over regelgeving vragen we het Rijk zijn kennis te delen over landelijke en Europese subsidiemogelijkheden. Ook de kennis en contacten over

vergelijkbare innovatieve projecten in andere regio's benutten wij graag om onze eigen projecten verder te brengen.

- Het leggen van verbindingen: waar projecten op het snijvlak van meerdere beleidsterreinen plaatsvinden, vragen wij het Rijk om deze verbindingen tussen ministeries te leggen. Daarnaast vragen we het Rijk om een platform te bieden aan de projecten die wij in de regio ontwikkelen, zodat andere regio's in Nederland en daarbuiten kunnen leren van onze innovaties.

6 ■ Financiering

Financiering met breed draagvlak bij en deelname van 30's

De financiering van dit programma wordt gedragen door regionale en provinciale overheden, onderwijspartijen en het bedrijfsleven uit de regio. Daarnaast vragen we het Rijk met een bijdrage uit de Regio-envelop financieel aan dit programma bij te dragen.

De verdeling van de geraamde investeringen over de partijen en de projecten is als volgt:

	Totale kosten	EU bijdrage	provincie	gemeenten	Rijk (buiten regio-envelop)	Regio envelop	Bedrijfsleven/ inwoners	onderwijs
1-A	€10.600.000	€2.650.000	€ 1.060.000	€ 530.000	€ -	€ 3.710.000	€ 2.650.000	€ -
1-B	€12.000.000	€3.000.000	€ 1.800.000	€ -	€ -	€ 4.200.000	€ 3.000.000	€ -
2-A	€ 8.000.000	€2.000.000	€ 800.000	€ 800.000	€2.400.000	€ 2.000.000	€ -	€ -
2-B	€ 656.000	€ 262.400	€ -	€ -	€ -	€ 328.000	€ 65.600	€ -
2-C	€ 600.000	€ 150.000	€ 30.000	€ 30.000	€ -	€ 120.000	€ 210.000	€ 60.000
3-A	€14.000.000	€ -	€ 4.480.000	€ 3.780.000	€ -	€ 4.340.000	€ 1.400.000	€ -
3-B	€ 5.000.000	€ -	€ 750.000	€ 500.000	€1.000.000	€ 2.500.000	€ 250.000	€ -
3-C	€ 4.350.000	€ -	€ 652.500	€ 435.000	€ -	€ 1.740.000	€ 1.522.500	€ -
4-A	€ 5.570.000	€ 1.392.500	€ 835.500	€ 278.500	€ -	€ 1.114.000	€ 1.392.500	€ 557.000
4-B	€ 3.545.000	€ 886.250	€ 354.500	€ 886.250	€ -	€ 531.750	€ 709.000	€ 177.250
5-A	€ 2.750.000	€ -	€ 962.500	€ 962.500	€ -	€ -	€ 412.500	€ 412.500
5-B	€ 1.560.000	€ -	€ -	€ 1.201.200	€ -	€ -	€ 358.800	€ -
	€68.631.000	€10.341.150	€11.725.000	€ 9.403.450	€ 3.400.000	€ 20.583.750	€ 11.970.900	€ 1.206.750
		15,1%	17,1%	13,7%	5,0%	30,0%	17,4%	1,8%

Voor de uitvoering van de Regiodeal zetten de deelnemende partijen een interne controle op, die de voortgang, de financiën en de monitoring bijhoudt (zie ook vraag 'governance'). De doelmatigheid van de middelen is als volgt per programmaliijn:

Doelmatigheid duurzaamheid: we beginnen klein en rollen slim uit, en: we breiden uit waar we al goed in zijn

Het realiseren van de ambitie om energieneutraal te zijn in 2040 vraagt om fundamentele innovatie. Deze ambitie wordt zo efficiënt mogelijk ontwikkeld door op relatief kleine schaal te experimenteren en te starten, daarvan te leren en deze projecten vervolgens aangescherpt uit te rollen. Dit zien we bijvoorbeeld in de oprichting van 5 groene cirkels, die daarna worden doorontwikkeld en waar andere potentiële bedrijven zich nadien bij aan kunnen sluiten. Daarnaast werkt het efficiënt om te starten met iets waar je al goed in bent en dit door te ontwikkelen en op een nieuwe plek ook toe te passen. Dit doen we bijvoorbeeld op het gebied van waterstoftankstations: op Goeree-Overflakkee is deze al gerealiseerd, op de andere eilanden er hier ook een van en voor drijvende zonnepanelen: na een succesvolle proef van Voorne-Putten worden deze op meerdere locaties in de regio geplaatst.

Doelmatigheid agrifood: we beginnen klein en rollen slim uit, en: we zijn groot genoeg om risico's te nemen

Het realiseren van de ambitie om een gezonde, toekomstgerichte, circulaire agrifoodsector te realiseren vraagt ook om fundamentele innovatie. Hierbij geldt net als in de programmaliijn duurzaamheid dat we efficiëntie nastreven door op relatief kleine schaal te experimenteren en te starten en daarvan te leren. Daarna passen we het geleerde toe op nieuwe plekken. Dit doen we onder andere met een pilot regeneratieve landbouw, die start met een bedrijf, en daarna wordt uitgerold bij andere landbouwbedrijven. Daarnaast maakt de schaal van de sector in de regio, namelijk een toegevoegde waarde van €300 miljoen, het realistisch dat we de risico's die diepte-investeringen vragen kunnen delen met elkaar.

Doelmatigheid landschap en toerisme: we werken aan gelijktijdige verbetering van natuur en recreatie, zodat beide elkaar versterken

Het realiseren van de ambitie van een Delta als natuur-, beleef- en recreatiegebied waarin natuur en recreatie elkaar versterken, bereiken we door in te zetten op projecten die steeds effect hebben op zowel natuur als recreatie. We werken bijvoorbeeld aan de verbetering van biodiversiteit in het Haringvliet en tegelijk werken we aan het verbeteren van de toegankelijkheid van de natuurgebieden, zodat van de biodiversiteit genoten kan worden.

Doelmatigheid arbeidsmarkt: we werken aan een doorontwikkeling van de bestaande structuren en we zetten in op de sectoren met de grootste tekorten

Het realiseren van voldoende gekwalificeerde arbeidskrachten en aansprekende opleidingen in de regio wordt het meest efficiënt bereikt als we zoveel mogelijk aansluiten bij bestaande structuren en/of infrastructuur (scholen, werkbedrijven). Daarom verbinden we de bestaande structuren aan elkaar, verbinden en verdelen zij hun aanbod en creëren samen nieuw aanbod

voor bijvoorbeeld om- her- en bijscholing. Daarnaast zetten we eerst in op de sectoren die de grootste tekorten verwachten en de sectoren waar we economisch het meeste van verwachten. Zo worden de grootste knelpunten als eerste opgelost.

Doelmatigheid organisatie: we voeren alle onderdelen van het programma in samenhang uit.

De doelmatigheid in de organisatie ligt in het feit dat de beoogde effecten van de maatregelen alleen kunnen worden bereikt als alle onderdelen samen en succesvol worden uitgevoerd. De programma-organisatie voor de Regiodeal draagt zorg voor een programmatische en dus samenhangende aanpak.

7 ■ Structureel karakter

De inzet in de regio en uitvoering van projecten is structureel geborgd met een programma-organisatie die in stand blijft na 2022.

We richten een programma-organisatie op die verantwoordelijk is voor de uitvoering van het voorgestelde programma. In 2022 zal de programma-organisatie de uitvoering en voortgang van de projecten evalueren. Ook na 2022 houdt de organisatie deze verantwoordelijkheid. In de volgende fase van het programma worden de meeste projecten vervolgens opgeschaald of uitgerold. De organisatie houdt zicht op de voortgang van de uitvoering en er worden waar nodig maatregelen genomen om de doelen van de projecten te halen.

De financiering is voor de lange termijn geborgd, doordat partijen in de regio mee-investeren, de investeringen zich na verloop van tijd terugverdienen en doordat er per project een houdbare financieringsstructuur wordt opgezet.

Zonder inhoudelijke en financiële bijdrage van het Rijk heeft de regio onvoldoende draagkracht om de projecten in het beoogde tempo op te starten en de massa te maken die nodig is om het maximale rendement te halen. De financiële bijdrage van het Rijk in de regio-envelop levert een plus op de inzet van de Zuid-Hollandse Delta. Zo wordt het proces versneld en kan echte impact gerealiseerd worden. Na het opstarten van de projecten, ondersteund met de financiële bijdrage uit de regio-envelop, zal de regio de projecten zelf moeten dragen. Dat gebeurt doordat partijen in de regio mee-investeren (overheden en bedrijfsleven, onderwijs). Doordat er wordt ingezet op sectoren en thema's waarvan het meeste resultaat te verwachten is, en omdat het veelal gaat om diepte-investeringen in innovatieve technieken, gaan we ervan uit dat de projecten dusdanig impact hebben in de economie, dat de investeringen zich in grote mate zelf terugverdienen. In elk project zal een onderdeel van de uitvoering zijn om een financieringsstructuur op te zetten die de houdbaarheid op de lange termijn borgt.

8 ■ Governance

Een slagvaardige, nieuw in te richten, triple helix programma-organisatie is eindverantwoordelijke en stuurt op voortgang, monitort en verantwoordt.

Voor het aansturen, coördineren, monitoren en verantwoorden van het programma Regiodeal en de bijbehorende middelen wordt een aparte uitvoeringsorganisatie gevormd. Dit is een nieuwe structuur, die zo efficiënt mogelijk aansluit bij de bestaande organisaties en samenwerkingsverbanden op eilandniveau en bij de bestaande beleidsvisies en agenda's van de eilanden. We betrekken de provincie in het proces, vergelijkbaar met de diverse gebiedsprogramma's.

De eindverantwoordelijkheid van de Regiodeal ligt bij deze programma-organisatie. Voor de organisatie zal circa 5 fte worden vrijgemaakt.

Een bestuurlijke regiegroep vanuit de triple helix (1 à 2 vertegenwoordigers per eiland (burgemeester en/of wethouder(s)), bestuurlijke vertegenwoordiging bedrijfsleven en bestuurlijke vertegenwoordiging onderwijs) en een coördinerende programmagroep (ambtelijk), vertegenwoordiging bedrijven, vertegenwoordiging onderwijs) vormen deze organisatie. De regiegroep is verantwoordelijk voor de procesmatige voortgang, bestuurlijke inbedding en het vasthouden van de koers. De programmagroep is verantwoordelijk voor de beleidsmatige verantwoording naar de diverse achterbannen, de coördinatie van de projecten en de communicatie.

De daadwerkelijke uitvoering vindt plaats onder leiding van de trekkers per project/businesscase en is dus belegd bij bestaande functies.

Een heldere monitoringsstructuur meet resultaten, uitgaven, impact en samenwerking zodat optimaal resultaat wordt behaald en verantwoording plaatsvindt.

Een monitoringsstructuur wordt opgezet, zodat de voortgang per project, de financiën, de maatschappelijke impact en de bestuurlijke dynamiek wordt bijgehouden en waar nodig bijgestuurd met nieuwe maatregelen/instrumenten.

Monitoring van de uitvoering en de impact van de projecten op de regionale economie vindt plaats langs de programmalijnen en bekleedt drie verschillende niveaus: projecten, co-productie en effecten. Het voorstel om de uitvoering van de Regiodeal te monitoren is als volgt:

- Per kwartaal houden de trekkers van de projecten de voortgang bij met een digitaal voortgangsformulier. Zo kan de uitvoeringsorganisatie een stoplichtschema invullen dat direct laat zien welke projecten volgens planning verlopen, waar achterstand is en welke onderdelen afgerond zijn en worden de resultaten in perspectief gezet. Dit levert een snel

overzicht op van de belangrijkste output en dwarsverbanden. De regiegroep bewaakt de voortgang van alle projecten tijdens 2 à 4 jaarlijkse bijeenkomsten.

- De regio wil een lerende regio zijn en zal daarom tijdens de uitvoering leren van de effectiviteit van de verschillende instrumenten. De inzet op de verschillende instrumenten kan zich dus door de tijd ontwikkelen, afhankelijk van de ervaren doeltreffendheid.
- Jaarlijks wordt tijdens vergaderingen van de regiegroep over de procesmatige voortgang gesproken. Een vast agendapunt 'co-productie' zorgt ervoor dat de betrokken partijen hun manier van samenwerken regelmatig gezamenlijk evalueren en de voortgang van de businesscases in het afgelopen jaar bespreken. Hierdoor wordt het proces aan de organisatie en de inhoud gekoppeld.
- Twee jaar na het begin van de uitvoering (2022) wordt er bovendien een enquête gehouden onder de trekkers van de maatregelen over de manier van samenwerken. De resultaten hiervan vullen de discussie in de regiegroep (zie hierboven) aan.
- Twee jaar na het begin van de uitvoering (2022) vindt tevens een tussenmeting plaats van de voortgang op het gebied van beoogde effecten. Dit geeft snel en overzichtelijk inzicht in de effecten die de businesscases op de regionale economie en leefbaarheid hebben (gehad).
- Na afronding van de Regiodeal vindt de eindevaluatie plaats van de voortgang voor de beoogde effecten. Dit omvat, in dashboardvorm, de resultaten in perspectief, maatschappelijke impact en een analyse van de co-productie (op basis van interviews, focusgroepen, enquête).